

DIALOGUS

DE

CONFLICTU AMORIS DEI ET LINGUÆ DOLOSÆ

Auctore anonymo qui videtur sæculo XII floruisse.

(D. Bern. Pezius *Bibliotheca ascetica antiquo-nova*, Ratisbonæ, 1723, in-12, tom. 1, p. 1; ex cod. ms. monasterii Wiblingensis ord. S. Bened.)

MONITUM.

Elegans hoc et scitum, pietatisque sensu plenum opusculum est, in quo ea omnia breviter proponuntur et diluantur quæ spiritus mundi et carnis hominibus iter salutis ac præsertim vitam religiosam arripere volentibus objicere consuevit. Nomen auctoris hactenus nulla arte detegere potui. Eum fuisse ordinis Cisterciensis non immerito quis ex iis conjectet quæ paulo ante finem *secundæ diei*. Cum enim *Lingua dolosa* criminaretur cœnobitas quod *ut zizania jam excrevisset in mundo, qui propter vitia sua prorsus sint fugiendi*, quique *mutaverint vestem sed non mentem*, respondet auctor sub persona *Amoris Dei* in hunc modum: *Licet hæc ex parte vera sint, quæ commemorasti, quod de multis tecum sentio, de cunctis dicere et asserere non audeo. Quamvis enim quidam nigredine vestium et vitiorum sint fuscati, qui gloriantur se habere Regulam Benedicti, sed tamen magna ex parte jam corruerunt, et declinaverunt ad sectam Maledicti; non tamen ita penitus dejecti sunt in foveam vitiorum, quin aliquos habeant, qui gemunt et dolent, quæ contra sanctissimam Regulam fieri vident.* Tum subdit: *Videre etiam potes quosdam inter eos qui habitu se ab istis distinzerunt, et aliquantulum se ordini acrius astringunt.* Quæ postrema verba, ni valde fallor, ordinem Cisterciensem respiciunt, in quo vestibus atris cum albis ab anno Domini circiter 1103 permutatis, monasticæ disciplinæ, quam auctor laudat, vigor restoruit. Denique cum dubitari nequeat, Dialogi auctorem monachum fuisse, vix crediderim eum *Lingua dolosæ* tantum in Benedictinos concessurum fuisse, si ipse Benedictinus fuisset. Opusculum hoc ex celebri monasterii Wiblingensis prope Ulmam codice ms. mecum communicavit adm. R. D. P. Cœlestinus Mayr, ejusdem loci asceta et bibliothecarius, amicus noster longe diligentissimus.

INCIPIT CONFLICTUS AMORIS DEI ET LINGUÆ DOLOSÆ.

DIES PRIMUS.

De strepitu linguæ dolosæ, quot et quantis modis nunc senes, nunc juvenes, nunc viros, nunc feminas, et, ut breviter dicamus, omnem sexum, omnem ætatem impediatur, et qualiter omnem professionem inficiatur, qui potest, evolrat. Nostræ parvitati ad præsens sufficiat, ut saltem de rudibus in proposito pauca loquamur. Cur autem prosopopœia utamur, majoribus judicium relinquamus. Ipsi enim experimento noverunt, quod varietas locutionis tollit fastidium veritatis. Porro in quibus mundum calcantem, cœlesti desiderio flagrantem, quot et quantos huc laqueos præterdit, quot modis, quot versutiis hunc seducere, irretire, et a religionis proposito conatur avertere, quis sufficit æstimare, quis valet explicare? Salomonis autem verba convertendis solatio esse possunt, qui ait, quod *frustra jacitur rete ante oculos pennatorum*. Qui enim jam gerunt religionis

A propositum, si penna cœlestis amoris ad aita se suspenderit, quis eis nocere prævalebit? Si enim Deus pro eis, quis contra eos?

Perstrepere tamen *Lingua subdola* non cessat, et in hunc modum delicatis loquitur: Quid est, quod agis? labor est intolerabilis, quæ aggredi conaris; cessa, quæso, cessa; in conatibus tuis grandis est stultitia. Quod si in corde eorum *amor cœlestis* prævaluit, nonne *Linguam dolosam* frangunt piis responsionibus? Quomodo ergo huic primæ versutiæ respondent? Dicis quod labor sit intolerabilis, quæ aggredi nitor. Sed hoc tibi considerandum, quod major est Dei mei benignitas, quam mea infirmitas; major prudentia medici, quam languor ægroti. Scio quidem aliquantulum esse in hac re difficultatis: B novi etiam arctam esse viam, quæ ducit ad vitam, et paucos ingredi per eam. Sed si difficultas est odio habentibus; mira suavitas est, leve jugum Domini

amplectentibus. Novi quoque, quod via, qua itur ad A cœlestia, ampla est fidelium spei, licet arcta sit infidelium vanitati.

Ad quod *Lingua dolosa* : Miror te dicere, quod Dei tui jugum leve sit, cum bonos tantis laboribus videamus agitari, venari, concuti atque turbari, ut non a labore ad quietem, sed a quiete ad laborem esse vocati videantur, ita, ut multis, ac miris modis vexatum se fore asserat, quem Dei tui studiosum cultorem libri tui clamant.

Ad quod *Amor Dei* : Superius dixeram tibi, unde nosse satis passes, quomodo Dei mei jugum leve sit. Quod autem specialiter de quodam Dei mei cultore loqueris, nescio, quem pulsas; nisi forte ad memoriam revocæ illum, quem scimus de se veraciter dixisse, quod in carceribus, in plagis supra modum, in mortibus frequenter pericula pertulerit.

Ad quod *Lingua dolosa* : Ille est de quo dixi.

Cui *Amor Dei* : Si de ipso dixisti, qui tot et tantos labores pertulit, ut etiam tædiosum sit commemorare, quod ille pro Deo meo voluit tolerare; conveniens tamen non est, ut sibi labores nimis graves fuerint, quos ex toto corde suscepit. Ipse namque in tribulationibus gloriabatur, et cum in varias tribulationes incidisset, omne gaudium juxta coapostoli sui verba existimavit, et non tristis, sed quasi tristis erat, semper autem gaudens medullitus. Namque consideravit, quod non essent condignæ passionis hujus temporis ad futuram gloriam, quæ post hoc sibi, et omnibus Deum meum amantibus revelanda foret (*Rom. viii*). In hac sæpe ille lætabatur, licet adhuc corruptibili corpore gravaretur.

Ad quod *Lingua dolosa* : Video multos etiam in ipso conversionis primordio tot ac tantis tentationibus vexari, commoveri, et angi, ut mallent se nunquam boni operis aliquid inchoasse, quam in tanto labore hujus vitæ tempus transire.

Ad quod *Amor Dei* : Nullus athleta sine sudore coronatur. Fidelem Deum habeo, qui mihi in tentationum fluctibus fortissima est anchora, nec patietur me tentari supra id quod possum, sed faciet cum tentatione proventum, ut possim sustinere (*I Cor. x*). Salomon etiam solatium mihi est, per quod Deus meus solutus est.

Ad quod *Lingua dolosa* : Dic, quid ille tibi dixit? D et unde tanto gaudio suffundaris?

Amor Dei : *Malum est, dicit omnis emptor, et cum recesserit, laudabitur.* Hæc sunt verba præfati Sapientis.

Ad quod *Lingua dolosa* : Quis est emptor, de quo loqueris?

Amor Dei : Nec licet mihi sanctum dare canibus, nec margaritas spargere ante porcos (*Matth. vii*).

Cui *Lingua dolosa* : Si non propter me, saltem propter alios pande, quid dixeris.

Ad quod *Amor Dei* : Cum Deus meus propter perfidum Judam, Petrum et alios apostolos salubri exhortatione non fraudaverit, in hoc tibi consentio.

Lingua dolosa : Dic ergo.

Amor Dei : Emptor est, qui videlicet a sæculi vanitate conversus relinquit temporalia, ut possideat æterna, cui in conversionis exordio id quod patitur, grave nimis videtur. Adhuc enim nova conversio pristina vitæ commisionem habet. Sed cum recesserit, id est cum plenius ab amore mundi animum segregaverit, tunc gloriatur, quod magis in spiritualibus donis lætatur, quam prius in carnali voluptate delectaretur.

Lingua dolosa : Jam fac quod consulo. Si te delectat conversio, expecta usque ad senectutem, cum Deum tuum noveris illos etiam denario remunerasse, qui vineam ejus undecima hora ingressi sunt, sicut illos, qui prima hora laborare cœperunt.

B *Amor Dei* : Modo perspicacius intueor, te quidem habere speciem consulendi, sed venenum deceptionis occultare, et sub dulcedine mellis porrigere ac propinare amaritudinem fellis. Nam pestifera persuasione hortaris me senectutis tempus expectare, cum Deus meus per Salomonem mihi dixerit, ut sui memor essem in tempore juventutis. Qui enim blandiloquis sermonibus tuis aures accommodant, cum dixerint in corde suo: *Pax et securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus* (*I Thess. v*). Hi nimium Dei mei verba et providas similitudines aut ignorant aut dissimulant. Nam dum paratos esse vellet dilectores suos ait: *Si Pater familias sciret, qua hora sur veniret, non sineret perfodi domum suam*

C (*Matth. xxiv*). Quid est autem, quod *media nocte* sponsus venire dicitur, cui virginum alia parata, alia imparata occurrunt, nisi quod dies iudicii sic repentine superveniet, ut prævideri non possit? Cur non attendo, quod idem Deus meus ait: *Vigilate, quia nescitis diem, neque horam* (*ibid.*)? Cum igitur morte nil sit certius, nil hora mortis incertius, semper ad Dei mei adventum paratus esse debeo, ut cum venerit, et per ægritudinis molestiam pulsaverit, confestim ei aperiam, id est ardentem et libenter suscipiam. Si scirem, quando mors immineret, forsitan tuæ persuasioni acquiescerem, ut aliud tempus voluptati, aliud pœnitentiæ reservarem. Sed non placet mihi, ut Dei mei patientiam et misericordiam offendam, ut thesaurizem mihi iram in die revelationis iusti iudicii Dei mei. Scio enim, quod hi judicantur acrius, qui expectantur diutius. Ipse quidem omni hora, omni tempore paratos nos esse voluit, qui sero, media nocte, galli cantu, et mane de habitaculo carnis animam evelit, quod diversis ætatibus evenire humano generi diligenter considerans cognoscit. Quod vero dicis undecima hora vineam ingressos denario non fraudari, magnum quidem solatium mihi esset. Sed hoc mihi terrorem incutit, quod ignoro, si tantum mihi spatium concedatur, ut usque ad præfatam horam perveniam. Qui enim pœnitenti indulgentiam promisit, dissimulanti crastinum diem non spondit. Cur non consideras eos, qui vocati sunt mane, non expectasse usque ad tertiam, et vocatos in tertia non exspe-

classe usque ad sextam, et vocatos in sexta et nona A non exspectasse usque ad undecimam horam? Noluerunt utique tempus incertum exspectare. Voluerunt sibi præcavere, ne fuga eorum fieret hieme et Sabbato: ne tunc inciperent fugere cum jam non liceret eis pede boni operis ambulare; cum jam non esset tempus merendi, sed recipiendi.

Lingua dolosa: Quomodo tu solus salvari vis, cum multos non solum parva dignitate præditos, sed etiam regia potestate præcelsos ad inferna migrasse innueris?

Amor Dei: Modo quasi una ex stultis mulieribus locuta es. Non minus ardebo, si cum multis ardebo. Non est hoc, quod dicis, sanum consilium, sed vanum solatium. Dic quæso, quid prodest mihi, si cum Alexandro magno, Herode, Nerone, cæterisque regibus Deum meum ignorantibus, in unum damnationis fasciculum colligabor?

Lingua dolosa: Si milite a conversione retraheret, eos hominum irrisiones metuere posses, ut aliquantulum exspectares.

Amor Dei: Crebrò legimus tenerrimas puellas cum sæculo et sexum vicisse, ætatem moribus transcendisse, acerrimas pertulisse passiones: et cur ergo recusem ferre irrisiones? Martyres Dei novi crebro substantia sua privari, falsis opprobriis obrui, flammis cremari, aquis immergi, lapidari, secari, bestiis objici, et omnia tormentorum genera perpeti. Minima sunt lacrymarum exempla, si solis justitiæ non recorder facta.

Lingua dolosa: Dic aliquid de sole illo.

Amor Dei: Sol iste a Judæis frequenter irridebatur. Deridebant enim eum, cum diceret puellam suscitandam mortuam non esse, sed dormire. Præsumperunt etiam ei quidam dicere: *Ave, Rex Judæorum* (Joan. xix). Qui non solum Judæorum, sed et omnium hominum, imo et angelorum rex erat, hunc ironice regem appellare non formidabant. Quid autem de ipsis Pharisæis scriptum est, cum contra ipsorum avaritiam disputaret? Audi evangelistam dicentem: *Audientes autem hæc Pharisæi, qui erant avari, deridebant eum* (Luc. xvi). In his omnibus non est aversus furor eorum; sed adhuc in cruce pendenti insultaverunt, et dixerunt: *Si rex Israel est, descendat nunc de cruce, et credimus ei. Alios salvos fecit, se ipsum non potest salvum facere* (Matth. xxvii). Constebor ergo ipsum coram hominibus, ut ipse consteatur me coram Patre suo.

Lingua dolosa: Cur ita diligenter intueris, quid fecerit, aut quid passus fuerit auctor tuus?

Amor Dei: Quia conor imitari sapientem.

Lingua dolosa: Quid de sapiente scriptum est?

Amor Dei: *Sapientis oculi in capite ejus* (Eccl. iii).

Lingua dolosa: Quis hanc sententiam protulit?

Amor Dei: Sapientissimus Iddida.

Lingua dolosa: Quis iste fuerit, ignoro.

Amor Dei: Ille fuit, de quo dixit quidam:

*Omnipotens Iddidæ poscenti dona Sophie
Annuit in tantum, naturæ vincat ut usum.*

Lingua dolosa: Non est mihi curæ, quis fuerit. Hoc video et perpendo, quod cassa est hæc sententia. Ego enim multos stultos et sapientes vidi, quorum nullus oculos in ventre, aut alio membro habuit, sed omnes in capite

Amor Dei: Incassum reprehendis, quod non intelligis. In sacra Scriptura, quam Deus meus per ora dilectorum suorum nobis tradidit, multa vana et falsa videntur ignorantibus, quæ utilia esse videntur recte intelligentibus. Unde quidam propheta Dei mei, cum de rotis, id est duobus testamentis loqueretur, ait: *Statura erat rotis et altitudo, et horribilis aspectus* (Ezech. i).

Lingua dolosa: Multis verborum ambagibus me frustra fatigas. Nam cum debes evolvere, involvis, et ignotum per ignotum exponis.

Amor Dei: Gratius est fructus, quem spes productior edit. Ultro objectorum vilis est pretium. Ego nondum exposui, quomodo *sapientis oculi in capite ejus*, sed testimonio prophetico tuam stultitiam confudi, cum dicerem, quod *statura erat rotis*, id est rectitudo inesset Scripturis.

Lingua dolosa: Quid est, quod dixisti præterea, quod *altitudo inesset rotis, et horribilis aspectus*?

Amor Dei: In latitudine intelligitur cælestis dulcedinis promissio, ut est illud: *Gaudium et lætitiæ obtinebunt, fugiet dolor et gemitus* (Isa xxxv); in horribili aspectu intelligit comminationem perpetuæ pænæ, sicut dicitur de reprobis: *Vermis eorum non morietur, et ignis non exstinguetur* (Isa. lxxvi). Ut autem breviter dicam, *oculi sapientis sunt in capite ejus*, quia incessanter intuetur, qualiter caput suum, id est Christus, ambulaverit. *Qui enim dicit se in Christo manere, debet, quemadmodum ille ambulavit, et ipse ambulare* (I Joan. ii).

Lingua dolosa: Unum est quod valde me lætificat, qui in ore quorundam mulierum locum, et plenam requiem invenio.

Amor Dei: Sine hac die requiescere, et crastina die plenius tibi respondebo, cum per silentium hac nocte loquendi vires reparavero.

SECUNDUS DIES.

Amor Dei: Hesternæ die, quadam pessima lætitiæ elata es. ubi dixisti te gaudere, quod in ore quorundam mulierum locum et plenam requiem invenieris. Dic ergo de hoc plenius.

Lingua dolosa: Recordare quomodo cepi Adam per Evam. Cepi etiam illum sapientissimum regem, ut suasu mulierum ad idololatriam corrueret.

Amor Dei: Quis est rex ille?

Lingua dolosa: Ille est, cujus tu dicta laudas, sed facta ex parte reprobæ.

Amor Dei: Forsitan ambo pœnitentiam egerunt?

Lingua dolosa: Si, ut arbitraris, isti pœnitentiam egerunt, adhuc non defecerunt versutiæ mœæ, sed multorum saxea corda inclino per feminea blandi-

menta, ut maternis interdum lacrymis quidam a conversione retrahantur.

Amor Dei : Verum quidem est quod dicis. Sed sicut effeminati femineis fletibus cedunt, ita viri, hoc est virili mente præditi viriliter eos contemnant, et siccis oculis ad vexillum crucis evolant, mundum operibus immundum mundanis relinquunt, et parentibus et quibuslibet amicis divitiis, domo, patria, cibus lautioribus et omnibus huiusmodi rebus spreis ad servitium summi Regis se transferunt.

Lingua dolosa : Si me viri ac femine interdum in hac re superant, in hoc valde gaudeo, quod per hæreticos dilectos meos Ecclesiam, Dei tui sponsam, sæpius conturbo.

Amor Dei : Super hac re tibi modo plenius respondere nolo, sed breviter dico, quod Dei mei permissione omnes hæreses sint, ut qui probati sunt, manifesti fiant. Nam illi cœli luminaria, scilicet Ambrosius, Augustinus, Hieronymus tanto magis doctrinæ suæ radios sparserunt, quanto magis ab hæreticis dolosis quæstionibus pulsati sunt, et præfatos dilectos tuos detexerunt, detectos confuderunt, confusos sperni fecerunt.

Lingua dolosa : Superius de conversione quorundam loquebaris: quomodo ad alia subito digressus es?

Amor Dei : Respondi stultitiæ tuæ, cum diceres te in rebus pessimis gavisam esse.

Lingua dolosa : Quoniam rursus de conversione tibi loqui placet, dic, quæso, cur non consideras quosdam in aratrum manum misisse, et retro aspexisse, ideoque regno Dei tui aptos non esse.

Amor Dei : Breviter respondeo tibi: Video Judam cecidisse, ac in cœno vitiorum permansisse. Scio Petrum ter negasse, et fletibus culpam diluisse; respexit enim eum Dominus, et flevit amare (*Matth. xxvi*).

Cultor et ante soli nunc tenet astra poli.

Lingua dolosa : Pensa diligentius, et vide multa jam esse genera conversorum, de quibus ego plenius loqui dedignor; sed in tria genera eos divido, scilicet eremitas, cœnobitas, et inclusos, ut breviter ostendam omnes confusione dignos esse.

Amor Dei : Tace, quæso, tace.

Desine grande loqui, frangit Deus omne superbum. Hæc confusio in caput tuum redundabit.

Lingua dolosa : Eremitarum consortium, ut nosti, prorsus est vitandum, et eorum vita contemptui est habenda. Sunt enim in solitudine, quam Salomon te docuit despiciere, cum diceret: *Melius est duos simul esse quam unum. Habent enim emolumentum societatis suæ. Unus si ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli, qui si ceciderit, non habet sublevantem* (*Eccli. iv*).

Amor Dei : Illum solum dico, qui tantum quærît, quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi (*Phil. ii*); qui si mille sit stipatus, tamen bene dicitur solus, quia a dilectione fraterna est alienus. Væ igitur soli huic,

id est charitatem non habenti. Cur non intueris, quod Deus meus, qui pro salute humani generis in mundum venit, interdum hominum consortium declinavit, desertum subit, cum bestiis habitavit? Si contemnis exempla virorum sanctissimorum, qui latuerunt in desertis locis, etiam præfatum spernis exemplum. Solitudo tibi videtur spernenda propter prædicta Salomonis verba? Attende diligenter, quod idem Salomon dixerit, ubi opportunum et saluberrimum mihi consilium de solitudine dedit.

Lingua dolosa : Quid dixit?

Amor Dei : *Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa in domo plena* (*Prov. xxv*).

Lingua dolosa : Dic, quis sit angulus domatis.

Amor Dei : Angulus domatis est vita religiosa, ab omni sæculari actione remota.

Lingua dolosa : Quæ est mulier litigiosa?

Amor Dei : *Mulier litigiosa* est hujus sæculi actio turbulenta, quæ amatoribus suis incessanter movet jurgia, scandala seminat, immittit litem, dividit unitatem, pacem violat, amicitiam dissipat, eosque nec in semptis quiescere sinit, nec in fraterna dilectione connexos esse permittit.

Lingua dolosa : Postquam respondisti mihi de eremitis, dic quid tibi videatur de inclusis, de quibus hoc assero, quod vanissima sit eorum vita, quos amor Dei tui non ligat, sed parietes coarctant.

Amor Dei : Cum diligenter attendo, video quod stultitiæ tuæ nullum modum imponis. Dicis enim quod inclusos parietes coarctant, sed Dei mei amor non ligat. Cur sibi subtraxerunt communem hujus vitæ qualemcunque libertatem, nisi ut cœlestem consequerentur dulcedinem? A communi colloctione hominum se non coercent, nisi ut Deo meo liberius vacarent. Quod si quidam illorum hypocrisin intra se contegunt, non tamen de cunctis sentiendum est, quod de quibusdam, et in quibusdam sinistrum fore cognoscitur et deprehenditur, quorum Sabbata hostes vident et derident; quamvis enim quiescant a pravo opere, non tamen quiescunt a prava cogitatione. Alii vero sanctum habent Sabbatum, qui vacant et vident, quoniam Deus est, et non solum a perverso quiescunt opere, sed etiam, quantum possunt, quiescunt a vana meditatione. Quibus juxta vaticinium Isaïæ erit *mensis ex mense, et Sabbatum ex Sabbato* (*Isai. lxxvi*).

Lingua dolosa : Quid est hoc quod modo dixisti?

Amor Dei : In mense perfectio dierum est, et per eum in hoc loco intelligitur perfectio operum: *Sabbatum* autem in hoc loco sanctam requiem designat. Qui ergo in hoc sæculo perfectionem habent operis, post hoc habebunt perfectionem sanctæ retributionis, et qui nunc quiescunt a perverso opere cum cordis puritate, postea ab omni mentis et corporis labore requiescent in aternitate, et post Sabbatum spei habebunt Sabbatum requiei.

Lingua dolosa : Cum eremitis et inclusis propter

ipsorum paucitatem modo non libet mihi protelare sermonem : sed veniam ad cœnobitas, qui ut zizania jam exereverunt in mundo, qui propter vitia sua prorsus sunt fugiendi. Mutaverunt enim vestem, sed non mentem.

Amor Dei : Licet hæc ex parte vera sint, quæ commemorasti, quod de multis tecum sentio, de cunctis dicere et asserere non audeo. Quamvis enim quidam nigredine vestium et vitiorum sint fuscati, qui gloriantur se habere Regulam Benedicti, sed tamen magna ex parte jam corruerunt, et declinaverunt ad sectam Maledicti; non tamen ita penitus dejecti sunt in foveam vitiorum, quin aliquos habeant, qui gemunt et dolent, quæ contra sanctissimam Regulam fieri vident. Videre etiam potes quosdam inter eos, qui habitu se ab istis distinguunt, et aliquantulum se Ordini acrius astringunt.

Lingua dolosa : Ego nullum claustralium salvandum esse duco, nec ab invicem aliquos distinguo. Scilicet tot vitiis eos subjacere video, quod in unum damnationis fasciculum omnes distinguo.

Amor Dei : Prius te ut stultam loqui asserui; nunc autem cerno, quod in manifestam insaniam prorupisti. Unde satis etiam commotus sum, ita ut præ commotione mentis meæ tibi modo respondere nequeam. Sed crastina die stultitiam tuam, Deo meo favente, confundam.

TERTIUS DIES.

Lingua dolosa : Cum sero superior a te abscessissem; ita os tuum oppilaveram, ut quod dicere posses, non haberes, sed confusione grandi te per-fusum vidisti, ideoque miserabiliter obmutuisti.

Amor Dei : Non ut arbitraris, a me sequestrata es superior sed deterior. Nam cum viderem te ad manifestam insaniam excitatam, nolui verba sancta effundere, sed tranquillæ menti infundere. Quidquid enim, quantumlibet rectum sit, menti furore ebriæ dicitur, perversum tamen esse videtur. Ad respondendum tibi non me impedit inopia, sed copia. Tot mihi quippe exempla suffragantur, ut ambigam, quid ex his eligam, quodve prætermittam. Si enim superius Martinum, Antonium, Benedictum Columbanum, Gregorium, Paphnutium objecissem, quid dicis, de sanctissimis apostolis, in quorum tempore multitudinis credentium erat cor unum et anima una (Act. iv), nec quisquam eorum ex his, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat?

Lingua dolosa : Tunc forsitan jocando et ludendo dixi nullum claustralem salvari; sed modo majori gravitate locutura sum, ita ut verba mea magni ponderis sint, nec ab aliquo reprobari possint. Audi ergo fidele consilium meum, quo te munio. Conforta cor et corpus tuum cibus lautioribus in sæculo, quod facere non potes in cœnobio.

Amor Dei : Audio Deum meum dicentem : *Attendite, ne graventur corda vestra in crapula, et ebrietate (Luc. xxi)*. Nec Apostoli sui sperno dicta, ubi ait : *Optimum est, gratia stabilire cor, non in escis, quæ non profuerunt ambulantibus in eis (Hebr. xiiii)*.

Lingua dolosa : Cur igitur ait idem Apostolus Dei tui cuidam discipulo : *Modico vino vivere propter stomachum, et frequentes tuas infirmitates? (I Tim. v)*.

Amor Dei : Non recuso uti vino; sed diligenter considero temperamentum illud salubre, quod ille præmisit, ubi non ait discipulum suum debere uti vino multo, sed modico. Perfectius tamen est, si fieri potest infirmitate non urgente, et si meæ potestatis sum, ut nullo utar, nec modico reficiar ad delectationem, sed ad necessitatem.

Lingua dolosa : Hæc omnia dicta tua confundit Salomon, ubi dicit, bonum sibi videri, ut comedat quis, et bibat, et fruatur lætitia de labore suo.

Amor Dei : Sed intelligis in hoc loco sacramentum Dei mei, scilicet panis et vini, quo sacerdotes Dei quotidie in altari reficiuntur? Nihil est melius, quam ut probet se unusquisque, et sic de pane illo edat, et de calice bibat, ut sic sumat sacramentum, ut non fiat ei acrius tormentum; ut non sumat illud ad perniciem, sed ad salutem.

Lingua dolosa : Ego de simplici refectioe corporis, non animæ hoc eum dixisse intelligo.

Amor Dei : In hoc a te non multum dissentio; sed id pendere te volo, in eodem libro, in quo hæc dicit, multa eum ex infirmantium persona intulisse, sed de domo luctus et convictus ex ratione definiisse. *In codice ms. hic aliquid deest.*

Amor Dei : Nobilitas generis parvi pendenda est sine nobilitate mentis. Nobilitas morum plus ornat quam genitor.

Lingua dolosa : Quomodo potes voluntatem tuam subdere voluntati alterius?

Amor Dei : Quia illum imitari desidero, cui una cum Patre voluntas est, qui ut exemplum nobis frangendæ voluntatis tribueret, ait : *Non veni facere voluntatem meam, sed ejus, qui misit me (Joan. vi)*, Patris; qui etiam parentibus suis subdi non dedignabatur.

Lingua dolosa : Cui relinquis divitias tuas?

Amor Dei : Illi, qui daturus est, pro caducis divitias permansuras, pro perituris et temporalibus æternas. *Thesauri utique non prosunt in die ultionis; justitia vero liberabit a morte (Prov. xi)*

Lingua dolosa : Magnam in quibusdam religiosis considero stultitiam, qui tantis jejuniis, vigiliis, contumeliis et interdum manuum laboribus se afficiunt, ut vix perdurare valeant, cum sciant Scripturam Dei tui, considerantes, quod prædestinati ad vitam salvabuntur, præciti ad pœnam damnabuntur.

Amor Dei : Qui scrutator est majestatis, opprimitur a gloria (Prov. xxv). Sed mel inveni, comedere debeo, quod sufficit mihi. Quoniam non considero, quod quidam ethnicus ait : *Quærimus arcana Dei, cœlumque inquirere quid sit*. Debes ergo sapere ad sobrietatem, et Dei mei judicia, quæ non possum perscrutari, debeo venerari. Scio enim quod occulte sint justa, et juste occulta. Quod si idcirco in pigritiam resolvi debeo, quia Dei mei judicia ignoro;

similiter, omni periculo mortis temporalis me sub-
jicere possum. Quantumlibet enim præcaveam, ne
moriar, constitutos tamen mortis terminos præter-
ire non valeo. Hoc autem considerare me decet,
quod prædestinatio precibus impletur. Nam obtineri
precibus non possunt, quæ prædestinata non sunt.
Sed ipsa perennis regni prædestinatio ita ab omni-
potente Deo disposita est, ut electi ad hoc perve-
niant, quatenus orando mereantur accipere, quod
eis omnipotens Deus ante sæcula disposuit donare.

Lingua dolosa : Quid prodest in claustris psalms
canere, et vitulis innumeris subjacere? Nam cum a
voce vita non discordat, cum vox vitam non remor-
det, dulcis est symphonia.

Amor Dei : Vide, quæso, exempla multorum, imo
pene totius orbis partes in hæc studia declinasse. Et
qua fronte, quo corde, qua impudentia, qua insipientia
reprehendis, quod cuncti contemplationi dediti aut
faciunt, aut laudibus efferunt? Quod autem dicis dul-
cem esse symphoniam, cum vox vitam non remor-
det; assensum porrigo, nec tamen consequens esse
concedo, ut ob hanc causam prætermittatur psal-
modia. Si etiam propter quorundam perversam in-
tentionem dicis omittendum esse psalms officium,
grandis te sequitur absurditas, ut dicatur
contra te, orationes, jejunia, elemosynas, prædi-
cationes et cætera bona opera fore deserenda, quia
hæc omnia interdum sunt intentione perversa, nec
illum opus est tam sanctum, quod prædicto nævo
aliquando non sit infectum. Dico ergo, imo Deus
meus per quamdam Romanorum et totius mundi lu-
cernam dixit: *Vox psalmodia, cum per intentionem
cordis agitur, per hanc tunc omnipotenti Deo ad cor
iter paratur, ut intentæ menti vel prophetiæ mysteria,
vel compunctionis gratiam infundat.*

Lingua dolosa : De hac lucerna non curo; sed hoc
dico: quod Dei tui Apostolus ait ad quosdam, ut
cantarent in *cordibus suis Domino*.

Amor Dei : Si tantum in corde cantandum est,
quid est quod ipse de psalmis et hymnis commone-
fecit, et quod Psalmographus sæpius nos ad cantan-
dum monuit? Sic utique foris verba debent perso-
nare, ut corda intrinsecus ad compunctionem utiliter
concutiantur, et intentio nostra in cœlesti Jerusa-
lem sit suspensa.

Lingua dolosa : Quid prodest distincte et tractim
in cantu et lectione quædam verba præferre?

Amor Dei : Si distincte verba præferantur, melius
intelliguntur, et acrius cordi inseruntur. Vide,
quæso, quid in Veteri Testamento legitur, quod vo-
lumen legis distincte ac ad intelligendum populo
Judæorum legebatur. Quod ergo ibi factum est in
cœtu Judæorum, nunc fieri debet in congregatione
monachorum, ut suavi modulatione cor triste de-
mulceatur, et sæculi tristitia, quæ mortem operatur,
psalmodiæ dulcedine depellatur, animusque spiri-
tuali gaudio suffundatur, ut post lætitiæ spei se-
quatur lætitiæ rei.

Lingua dolosa : Illos omnes deterrere debet ad

A monasticum ordinem accedere volentes quod cunctos
cœnobitas noverunt murmure corrumpi, detractio-
nibus infici, litibus dissociari.

Amor Dei : Non omnes, sed quidam in iis. Alii
vero instant lectioni, ut erudiantur; orationi ut
purificentur; operi, ut beatificentur. Et cum alii
murmure seu detractioe se inficiunt, isti se vicariæ
collatione reficiunt, præceptis Dominicis excitant,
exemplis sanctorum Patrum inflamment, et sic juxta
Salomonem *ferrum ferro exacuitur (Prov. xxvii)*;
dum homo faciem amici sui exacuit, quia sic vivis
sermonibus se invicem incitant, ut ad lectionem avi-
diores recurrant.

Lingua dolosa : Si quis pensaret, quantum vitium
lis esset, nunquam ad sæpius dictos hypoeritas se
transferret.

Amor Dei : Dic quam magnum sit hoc vitium.

Lingua dolosa : Libentissime in hoc tibi acquiesco:
pensa verba mea. Lis est homicidii exordium, sus-
citatio scandalorum, perturbatio ecclesiasticæ con-
suetudinis, contemptus dominicæ imitationis.

Amor Dei : Nunc etiam intueor diligentius, quod
sermo tuus ut cancer serpit et lethale virus incautus
infundit. Dic, quæso, dic, quæso: quomodo est lis
homicidii exordium?

Lingua dolosa : Quia per litigia suscitantur odia.
Qui autem odit fratrem suum, homicida est (Joan. ii),
juxta quod Apostolus Dei tui ait.

Amor Dei : Quomodo est suscitatio scandalorum?

Lingua dolosa : Quia per lites crebro scandala
susitantur. Multi enim scandalizantur, cum quæ-
runt in eis, quos sæpius dixi, fructus dilectionis, et
inveniunt spinas dissensionis.

Amor Dei : Dei mei cultores studiosi et puri, in
quantum possunt, scandalum devitant, et cum om-
nibus hominibus, si fieri potest, pacem conservant.
Hanc autem regulam a Deo meo sumunt, quod apud
duricordes interdum scandala oriri permittunt. Nam
si de veritate scandalum sumitur, utilius nasci per-
mittitur, quam ut veritas relinquatur. Nunc resera
mihi, quomodo sit perturbatio ecclesiasticæ con-
suetudinis.

Lingua dolosa : Lege Dei tui Apostolum, qui
ait: *Si quis autem videtur contentiosus esse, nos ta-
lem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei
(I Cor. xi)*.

Amor Dei : Dic tandem, quomodo sit contemptus
Dominicæ imitationis?

Lingua dolosa : Vide an non in propheta Dei tui
scriptum sit de Deo tuo, quod *non contendet, neque
clamabit (Matth. xi)*. Qui ergo litibus se scindunt,
non sunt Dei tui imitatores, sed contemptores.

Amor Dei : Non omnes hoc vitio sunt infecti, sed
quidam claustralium charitatis ardore sunt suc-
ceasi, cum Deus meus per se et alios eam sæpius
commendet, in cujus præceptis legem et prophetas
pendere dicit. Et Dei mei Apostolus ait facultatum
distributionem, et corporis exustionem sine ea non
prodesse. Nunc autem de perfecta mihi potissimum

loqui libet. Ipsa etiam est contemptrix vitæ temporalis, connexio multitudinis, velamen reatus, signum cœlestis discipulatus.

Lingua dolosa: Dic, quomodo sit contemptrix vitæ temporalis.

Amor Dei: Considera, quomodo Dei mei Apostolus charitate præditus ait: *Cupio dissolvi, et esse cum Christo* (Phil. 1). Et Deus meus per se ait: *Majorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis* (Joan. xv).

Lingua dolosa: Hoc pande, quomodo sit connexio multitudinis.

Amor Dei: Retorque mentis tuæ oculos ad primordia sanctæ Ecclesiæ, ubi *multitudinis credentium erat cor unum et anima una* (Act. iv), et vide quomodo multitudo in unum connectebatur, quæ sibi in quadam suavi, et laudabili concordia jungebatur.

Lingua dolosa: Quomodo est velamen reatus?

Amor Dei: Quia ut dicitur: *Charitas operit multitudinem peccatorum* (Jac. v). Et alibi dicitur, quod *universa delicta operit charitas* (Prov. x). Scio ipsam

A esse vestem nuptialem, quæ a nobis plenius arceat frigus infidelitatis. Qua veste ille caruit, qui in tenebras exteriores miti meruit.

Lingua dolosa: Quomodo charitas est signum cœlestis discipulatus?

Amor Dei: Deus meus non ait discipulis suis, quod in illuminatione cæcorum, mundatione leprosorum, suscitatione mortuorum, sui agnoscerentur esse discipuli. Sed ait: *In hoc cognoscent omnes, quis mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem* (Joan. xiii). Ipsa charitas est perfectionis vinculum, quia omne opus a tentatione cito dissolvitur, si non per charitatem ligatur.

Lingua dolosa: Tædet me sermonis tui.

Amor Dei: Gratias ago Deo meo, quod aliquantulum versutiæ tuæ sopitiæ sint: modo siles, modo victa jaces, quia te loqui non tantum tædet, sed etiam pudet. Et

. *Jam victa jacebis,*

Nec jam mortiferas audebis spargere flammæ, Lingua dolosa cadit, quam sanctus amor superavit. Ch̄ristum collaudet, qui post hæc prælia gaudet.

ANONYMI BENEDICTINI

Qui sub Friderico Barbarossa imperatore scripsit

INSIGNIS LIBER DE PŒNITENTIA

ET

TENTATIONIBUS RELIGIOSORUM.

(D. Bern. PEZIUS, *Biblioth. ascet.*, t. II, p. 4, ex ms. cod. bibliothecæ Mellicensis.)

MONITUM.

Et alterum hoc *Bibliothecæ Asceticæ Antiquo-novæ* volumen ab Anonymo ausp. cor, cujus præter ætatem et ordinem, quem Benedictinum fuisse ex cap. 25 sat liquidum arbitror, reliqua prope omnia obscura incertaque sunt. Imo ex cap. 32 videtur auctor data opera nomen suum celasse, ubi contra obtretractatores suos id sibi solatio futurum existimat, *quod personam auctoris ignorent*. Forte tamen id ætegi posset, si alter ejusdem libellus, quem *Tristitiarum, quæ secundum Deum sunt*, inscripsit, et infra cap. 10 ipse laudat, exstaret: nisi et ab hoc nomen suum abesse voluerit, quod vehementer suspicor ex insigni quodam opusculo *De conscientia*, quod hujus nostri Anonymi stylum, methodum, ingenium et ætatem ex asse refert, atque adeo vix alium quam eundem auctorem habet. Porro id his verbis concludit: *Verumtamen absconde epistolam vel librum, si sic magis eligis nominari; vel si propalare decreveris, tace nomen auctoris. Novit Auctor salutis, cui soli omnis honor et gloria, etc.* Ut adeo universim auctori propositum fuisse videatur, editis a se libellis vel modestiæ, vel declinandæ invidiæ causa nomen suum subducere. Opusculum hoc posterius laudatum *De conscientia* (5), proxime in lucem efferendum, in codice membraneo bibliothecæ Mellicensis, a me lit. K, num. 32, insignito asservatur. Auctorem editi hic opusculi floruisse sub Friderico Barbarossa planissimum est ex cap. 59, ubi exstat illius rhythmus adversus monachos qui in expeditione sacra, a Friderico imperatore in terram sanctam anno 1189 suscepta, voti et officii sui obliti, spiritum seductoris decepti, iter illud aggredientes, armis, ut laici, pugnare parabant. Habetur hic libellus in duobus chartaceis codicibus bibliothecæ Mellicensis, quorum prior lit. G,

(D) Exstat infra.